

**R.P. Ioannis De Lvgo Hispalensis, É Societate Iesv, Jn
Collegio Romano Eivsdem Societatis Olim Theologiae
Professoris, nunc S. R. E. Cardinalis, Dispvtaiones
Scholasticae, & Morales, De virtute, & ...**

Lugo, Juan de

Lvgdvni, 1666

II. De effectu satisfactionis sacramentalis circa remissionem poenæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82358](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82358)

positio præcederet; satisfactio autem, quæ postea subsequitur, non potest iam reddere subiectum magis dispositum ad gratiam, quæ iam supponitur data: sicut alij actus boni, qui post absolutionem sequuntur, si præcessissent, disposuissent ad maiorem gratiam ex opere operato; & tamen quando subsequuntur, ad nullam gratiam ex opere operato conducunt. Quod autem satisfactio constituat vnum Sacramentum cum præcedentibus partibus, parum refert: nam partes, quæ post absolutionem, & eius effectum ponuntur, non augent effectum absolutionis præcedentis quoad gratiam; sed quoad aliquid aliud.

13. Tertiò arguit idem Suarez: quia hæc satisfactio non solum est in vindictam, & remissionem pœnæ sed etiam præcipue ad curationem, & medicinam ad quem finem, & effectum est maximè necessaria gratia: ergo credibile est, quod eam afferat ex opere operato. Respondetur, satisfactionem debere quidem imponi à Sacerdote ad finem curandi pœnitentem: ceterum non habet de se ex opere operato afferre talem curationem; sed solum remissionem pœnæ temporalem: si enim haberet ex opere operato hunc effectum curandi, qualibet pœnitentia esset proportionata cuilibet generi peccati; quod constat esse falsum: nam diuersis peccatis diuersæ pœnitentiæ, & medicinæ applicari debent, ut abstinentia curetur homo carnalis, eleemosynis avarus, &c.

14. Quartò arguunt alij: quia in absolutione reperitur aliqua remissio pœnæ cum remissione culpæ: ergo etiam in satisfactione cum remissione pœnæ inuenitur aliqua infusio gratiæ. Negatur consequentia: quia infusio gratiæ in absolutione affert secum necessariò remissionem pœnæ æternæ: remissio verò pœnæ temporalis non affert secum infusionem gratiæ, ut constat in Indulgentiis, Sacrificio, &c. Quando autem fit absolutio venialium, tunc credibile etiam est, intercedere semper aliquam remissionem pœnæ; quia etiam extra Sacramentum, quoties remittitur culpa, credibile etiam est, quod remittitur semper aliquid pœnæ: congruum enim videtur, quod minus puniatur ille, cui iam condonata est culpa, & cui minus auersus est Deus, quam ille, qui adhuc retinet maculam culpæ.

15. Quintò arguitur ex illis verbis Sacerdotis: *quid quia boni feceris, &c. sit tibi in remissionem peccatorum, & augmentum gratiæ*, &c. Ergo satisfactio etiã deseruit ad augendam gratiam. Respondetur, ibi etiã includi merita B.V. & omnium Sanctorum; quæ tamen, certum est, non augere gratiam in pœnitente ex opere operato. Illa ergo verba continent deprecationem Sacerdotis petentis, ut omnia illa eodem modo; quo singula conferre possunt, conferant ad omnes illos effectus; scilicet, vel impetratoriè, vel mediatiè, vel ex opere operantis, &c.

Sextò obijci potest, quod sumptio calicis in Eucharistia, iuxta probabilem sententiam; causat novam gratiam post sumptionem Corporis; quia est nova pars Sacramenti: & idem est de collatione potestatis absolventi data Sacerdoti post datam potestatem ad consecrandum propter eandem rationem: ergo idẽ dicendum erit de satisfactione, quæ est nova pars Sacramenti. Respondetur, negando consequentiam: quia illæ ita sunt partes Sacramenti, ut in se habeant rationem Sacramenti, atque adeo illis etiam est promissa gratia: nam bibenti Sanguinem Christi promittitur vita spiritualis; & quando datur potestas remittendi peccata, dicitur Sacerdoti: *Accipe Spiritum sanctum*, &c. at verò satisfactio non est Sacramentum; sed pars Sacramenti, cui secundum

se, nunquam est promissa gratia, nec nos debemus absque fundamento illum effectum asserere.

SECTIO II.

De effectu satisfactionis sacramentalis circa remissionem pœnæ.

Supponimus, satisfactionem sacramentalem habere ex opere operato hunc effectum remissionis pœnæ: quod bene probat P. Suarez, *disp. 38, sect. 2, n. 2.* & P. Valq. *q. 94, art. 2, dub. 5, n. 8.* ex verbis *supra* adductis Trid. dicentis has esse partes Sacramenti pœnitentiæ: quia ad perfectam, & plenam peccatorum remissionem, ex Dei institutione requiritur. Cum ergo satisfactio non requiratur ad remissionem peccati quoad culpam; pertinebit, & requiratur ad peccati remissionem quoad pœnam, cum nihil aliud in peccato remitti possit. Secundo probatur hoc ipsum: quia hæc pars instituta est à Christo Domino, alioquin non posset esse pars Sacramenti: ergo ex Christi institutione, & potestate ab eo accepta Sacerdos imponit pœnitentiam: ergo habet potestatem ad faciendum, quod significat se facere significat autem potissimum, dum pœnitentiam imponit, se imponere illi loco pœnæ, quæ restat in Purgatorio solvenda, seu ad finem expiandi à debito pœnæ; atque idẽ significat, se commutare pœnam Purgatorii in illam pœnam temporalem: cum ergo hæc commutatio, & hæc actio procedat ab habente auctoritatem, consequens est, ut nisi claus erret consequatur suum effectum liberandi pœnitentem à debito pœnæ Purgatorii per satisfactionem impositam auctoritate Christi.

Hoc ergo supposito, dubitatur primò circa illum effectum remissionis pœnæ, quem causat satisfactio, an qualibet satisfactio à Sacerdote imposita tollat omnem reatum pœnæ debitæ pro illis peccatis, quæ quis confessus est. In quare certum est, primò, quando pœnitentia iustas ob causas imponitur multò minor, propterea sapè expedit facere propter infirmitatem, aut impotentiam pœnitentis, & ne ipse exponatur periculo non implendi pœnitentiam; tunc, inquam, non tollitur totius pœnæ debitæ per illam modicam pœnitentiam. Secundò, certum videtur, quod qualibet pœnitentia, etiam minima, aliquid operabitur, contra aliquos, quos tacitè refert Suarez *disp. 38, sect. 2, n. 7.* qui id negabant, quando pœnitentia est minima, & improporcionata: falluntur tamen; quia illa pars, licet non correspondeat toti debito, correspondet parti ipsius, & per consequens pro ipso satisfaciens. Sicut, si Iudex reo criminis, cui debebatur triennium exilij, iniungat exilium semestris: satisfaciens illa pœna pro parte saltem pœnæ debitæ. Quod confirmari potest: quia commutatio voti facta à Prælate in rem inæqualem, valida est quoad partem correspondentem, manente solum obligatione supplendi, quod deerat ad commutationem æqualem, ut tradit Thom. *Sanc. lib. 4, de vot. 10, c. 5, n. 8.*

Dubium est, an si Sacerdos prudenter existimet, pœnitentiam æqualem esse ieiunium triplex, & illam imponat, liberetur pœnitens ab omni reatu pœnæ per illam pœnitentiam, licet reuera non fuerit æqualis; Affirmant plures, quos afferunt Suarez *ubi supra, sect. 5, num. 2.* & Valquez *quest. 94, art. 2, dub. 6.* quia Sacerdos est Index arbitrius: quare id, quod ipse prudenter iudicat, debet rarum haberi: si ergo eam pœnitentiam imponit, quam prudenter iudicat æqualem: iam absoluit virtute clauium à reatu totius pœnæ, quam

quam commutat in hanc satisfactionem, quam imponit. Et confirmari posset ex doctrina communiter recepta, quam sequitur Thom. Sanchez *lib. 8. de matrim. disp. 7. num. 8.* quod, scilicet, dispensatio facta à Pontifice in voto, vel iuramento, quando dispensans indicat prudenter, esse sufficientem causam ad dispensandum, valida sit, etiam si reuera causa non esset omnino sufficiens. Idem argumentum fieri potest ex concessione Indulgentiæ, ad cuius valorem licet requiratur causa proportionata; si tamen talis causa prudenter existimetur subesse, licet reuera non sit, Indulgentia erit valida iuxta sententiam aliquorum, quam sequitur etiam Suarez *suprà, disp. 54. de Indulg. sect. 3. n. 11.* Ergo similiter remissio pœnæ, quæ per talem, vel tantam satisfactionem conceditur, valida erit, si prudenter existimetur æqualis, licet reuera non sit talis æqualitas.

19. Verior tamen videtur sententia negans, quam tenent Suarez, & Vasquez, *vbi suprà.* P. Coninch. *disp. 10. dub. 10. n. 90.* & alij Recentiores. Probatur primò: quia ad causandos alios effectus sacramentales non sufficit prudens existimatio Ministris, v.g. in absolutione non sufficit, quod Sacerdos prudenter iudicet, pœnitentem esse dispositum; nec ad effectum Eucharistiæ sufficit, quod prudenter aliquis existimet, se esse in gratia; & sic de aliis: ergo nec ad hunc effectum remissionis pœnæ sufficit, quod Sacerdos prudenter existimet, esse satisfactionem æqualem, si reuera non sit. Dico autem, æqualem, non mathematicè, (non enim requiritur talis;) sed iuxta regulam, & dispositionem divinam, qua Christus instituit, in hoc Sacramento tantam satisfactionem pœnitentis cum tali dispositione valere ad tollendum tantum reatum pœnæ temporalis.

20. Secundò probat Vasquez: quia non est credibile, relictum fuisse arbitrio Confessarii iudicium de æqualitate satisfactionis cum debito, ut ipse prudenter statuat, qualis debeat esse satisfactio æqualis. Ad hoc enim deberet scire, qua mensura puniantur peccata in Purgatorio, & quanta pœna correspondeat talibus peccatis, & qualis satisfactio sacramentalis huius vitæ correspondeat tantæ pœnæ Purgatorii: quæ omnia Sacerdos, quantumlibet doctus, prorsus ignorat. Deinde ignorat etiam, quem gradum dispositionis, & contritionis afferat pœnitens: unde pendet etiam quantitas pœnæ, quam debet: nam, qui est magis contritus, minus debet satisfactionis. Denique ignorat, quam dispositionem habeat; cum tamen melior eius dispositio sit causa, ut minor satisfactio valeat ad tollendum ex opere operato maiorem pœnam. Non ergo potuit, nec debuit relinquere Sacerdotis arbitrio hoc iudicium, quod ipse nullo modo poterat prudenter ferre.

21. Dices, ut quid ergo in Tridentino *sess. 14. capite octavo* in memoriam revocatur debitum Confessarii imponendi prudenter pro qualitate criminum salutaris, & convenientes satisfactiones, si non pertinet ad Sacerdotem iudicium de æqualitate pœnitentiæ? Respondet idem Vasquez *ibi, numero sexto.* Sacerdotem debere considerare qualiter criminis, scandalum Ecclesiæ, exemplum, & terrorem aliorum, cautionem in futurum; ut iis consideratis, imponat pœnitentiam utilem ad eos fines, quantum pœnitentis fragilitas tulerit: in quem finem statuta erant olim certæ pœnitentiæ pro certis peccatis: has enim circumstantias potest Sacerdos prudenter ponderare; non tamen posse ipsum iudicare de æqualitate satisfactionis cum pœna Purgatorii debita

his peccatis ab hoc pœnitente, quam ipse prorsus ignorat.

22. Tertiò probare possumus: quia, si sufficeret iudicium prudens Sacerdotis de æqualitate satisfactionis cum debito pœnæ, ad extinguendum totum debitum; videtur etiam, quod sufficeret iudicium prudens Sacerdotis de convenientia satisfactionis impositæ in his circumstantiis, ut extingueretur totum debitum, etiam si sciret esse minorem. Itaque, si Sacerdos iustus de causis iudicat prudenter, non debere huic pœnitenti imponi pœnitentiam æqualem, propter infirmitatem, vel corporis, vel spiritus; illa satisfactio scienter minor imposita sufficeret ad extinguendum totum debitum. Sequela probatur: quia, quando reuera est minor, & iudicatur æqualis; tunc defectus suppleri debet virtute Sacramenti, & clauium, quas Sacerdos prudenter applicat, dum imposita illa pœnitentia, absoluit pœnitentem; sed similiter, quando imposita minori pœnitentia, quam solam prudenter iudicat esse nunc imponendam, applicat claves Ecclesiæ, & elevat illam pœnitentiam parvam, & conatur absolvere pœnitentem, quantum potest: ergo supplet etiam totum defectum virtute Sacramenti, prudenter enim operatur, qui ab eo, qui non potest plus solvere, exigit id, quod prudentia dicitur esse exigendum, & reliqua condonat, & quidem Sacerdos non magis in priori casu iudicat, se condonare debitum pœnæ, si quod superest, quam in posteriori: in utroque enim vitur verbo, *absolvo*, quod significat absolutionem, & condonationem: ergo, si in secundo casu non soluit totum debitum; nec in primo dicendum est solui, nisi iuxta vires illius satisfactionis sacramentalis, & elevare.

23. Quariò probari potest à priori, & simul redditur ratio differentie inter satisfactionem sacramentalem, & indulgentias, & dispensationem voti: quia, scilicet, Sacerdos in Sacramento per satisfactionem non remittit immediatè debitum pœnæ; sed applicat partem Sacramenti, quæ ex se habet virtutem ad operandum illum effectum: sicut, quando offert Sacrificium pro aliquo, non remittit ei debitum pœnæ; sed applicat illi Sacrificium, quod de se habet ex divina institutione talem virtutem; & quando baptizat adultum, non condonat immediatè pœnam debitam; sed mediatè, applicando illi Sacramentum, quod affert remissionem totius pœnæ; sic quando imponit pœnitentiam, non condonat immediatè illud debitum pœnæ; sed mediatè, applicando illi partem Sacramenti, seu faciendo, quod illud ieiunium sit opus sacramentale, atque adeò habens efficaciam in ordine ad talem effectum. Non ergo est in arbitrio Sacerdotis, augere, vel temperare activitatem illius partis sacramentalis: ad ipsum enim solum pertinet applicare causam, quæ de se ex Dei institutione habet talem, vel talem efficaciam.

24. Unde constat ad exempla illa de voto, & Indulgentiis: nam in primis in illis Pontifex non applicat aliquam aliam causam, quæ ex se sit remissiva voti, vel pœnæ; sed ipsemet immediatè remittit: quia, licet aliquando ad effectum Indulgentiæ exigat aliquod opus pium, illud tamen solum est conditio; qua posita Pontifex remittit tantum, vel tantum pœnæ debitæ: unde non mirum, quod ad eam distributionem acceperit potestatem Pontifex, tanquam dispensator, in quo requiritur solum prudens distributio: nam ibi facultas data est ad dispensandum, & distribuendum immediatè: in nostro autem casu facultas est ad applicandum Sacramentum, quod ex se habet

24.
Differentia
inter satisfac-
tionem sa-
cramentalem,
Indulgentias,
& dispensa-
tionem voti.

habet talem virtutem. Adde, quod alioquin sequerentur multi scrupuli quoad valorem dispensationum, si non sufficeret prudens dispensatio. Denique est aliud discrimen ex secunda ratione *supra* adducta: quia, nimirum, potuit relinqui Pontifici iudicium prudens, & arbitrium circa sufficientiam causæ ad dispensandum, vel ad Indulgentiam: illa enim sufficientia non excedit cognitionem humanam; sed potest facile cognosci: non potuit autem relinqui nostro arbitrio iudicium circa æqualitatem satisfactionis cum pœna debita; quia hoc excedit nostram cognitionem propter rationes ibi indicatas. Data ergo veritate illorum exemplorum, quam tamen plures negant; adhuc non sequitur idem in nostro casu dicendum.

25. Hinc infero primò contra Sotum *dist. 20. q. 2. art. 3.* non habere minorem, vel maiorem virtutem ad compensandum pro maiori reatu pœnæ idem ieiunium, v. g. ex eo, quod debitum pœnæ sit minus; nam ex se non habet tantam, vel tantam virtutem ad tollendam pœnam vnus hebdomadæ, v. g. quare, siue ille pœnitens debeat viginti hebdomadas, siue vnâ solam; illud ieiunium auferet debitum vnus hebdomadæ. Infero secundo contra eundem, licet imposita sint tria ieiunia; si tamen debebat pœnam solam vnus hebdomadæ, v. g. pro qua posset vnus ieiunium satisfacere; satisfactorum etiam adequatè posito primo ieiunio, antequam impleat totam pœnitentiam: nam causa necessaria, qualis est sacramentalis, ubi primum applicatur, operatur secundum totam suam virtutem.

26. Secundo dubitari potest, vtrum melior dispositio pœnitentis conferat ad hoc, vt idem ieiunium impositum à Confessario satisfaciatur pro maiori debito pœnæ? Respondetur, certum esse, quod Sacramenta conferunt maiorem gratiam pro meliori dispositione, quam inueniunt, vt docet Trident. *sess. 6. cap. 2.* Vnde idem videtur dicendum de hoc effectu remissionis pœnæ, cum eadem sit ratio. Sed difficultas potest esse, an dispositio attendenda ad hunc effectum sit ea solùm, quam pœnitens habebat, quando absolutus fuit; an ea etiam, quam habet postea, quando implet pœnitentiam, quo tempore fortasse est melius dispositus, & habet iam maiorem gratiam habitualement. Videtur enim, solam illam dispositionem attendi debere, quæ erat tempore suscepti Sacramenti: tunc enim prolata fuit forma, & positum fuit Sacramentum; nunc autem solùm mandatur executioni sententia tunc prolata: non ergo debet attendi ad statum præsentem.

27. Verisimilius tamen mihi est, conferre etiam maiorem dispositionem præsentem, & maiorem gratiam, quam nunc habet; saltem, si sermo non sit de gratia; quam accepit per idemmet Sacramentum Pœnitentiæ; sed aliundè. Ratio autem est: quia nunc perficitur Sacramentum, quoad hunc effectum: dispositio autem tota, quæ reperitur, tunc quando perficitur Sacramentum, attendi debet ad maiorem effectum sacramentalem recipiendum. Si enim aliquis, quando incipit ordinari, habet dispositionem, vt duo; interim autem, dum forma profertur, augeatur dispositio, ita vt, quando absoluitur forma, habeat dispositionem, vt quatuor; gratia sacramentalis videtur danda iuxta dispositionem præsentem, & non solùm iuxta præcedentem; ergo similiter effectus satisfactionis dandus erit iuxta dispositionem præsentem maiorem: quia, licet forma fuerit antea prolata, materia tamen, quoad hanc partem, nunc applicatur: ergo nunc perficitur Sacramentum in ordine ad hunc effectum. Nec obstat sententiam fuisse antea prolata; quia sententia illa non præscripsit

tantam, vel tantam remissionem pœnæ; sed obligauit ad talem satisfactionem, & eleuauit illam ad totum effectum, quem posset habere, quantumcumque is esset.

Tertiò dubitatur, an si satisfactio impleatur ante absolutionem, prout diximus fieri posse habere suum effectum tunc? Respondetur negatiue: quia vel pœnitens est adhuc in statu peccati, & tunc certum est, non posse accipere remissionem illius pœnæ temporalis in illo statu: vel pœnitens est in statu gratiæ; & tunc, si nondum sunt ei dimissa quoad culpam peccata venialia, quæ confitentur, non potest remitti eorum pœna ante absolutionem, quia pœna nunquam remittitur ante culpam. Denique si illa peccata sunt iam prius remissa quoad culpam per aliam confessionem, vel per contritionem, &c. & adhuc restat debitum alicuius pœnæ pro illis, adhuc non potest satisfactio habere suum effectum ante absolutionem: quia in nullo Sacramento datur effectus antequam ponatur materia, & forma; satisfactio autem secundum se est solùm in materia, quæ debet eleuari per formam absolutionis ad suum effectum operandum: in forma enim, vt dixit Trid. *sess. 14. cap. 3.* præcipua vis, & efficacia huius Sacramenti sita est.

SECTIO III.

An pœnitentia impleri possit in statu peccati, & quem effectum tunc habeat, & quid, si absque intentione impleatur?

Dubitatur, vtrum satisfactio, quæ postea impletur in statu peccati, habeat aliquem effectum? Prius autem quæri potest, an possit licite id fieri? Negatiua sententia videtur esse Archidiaconi *de pœnis, disp. 3.* nam præcipitur, vt medicina, & ad satisfaciendum pro pœna: & tamen ad nihil horum conducit, quando impletur in peccato. Tribuitur etiam Alensi *4. part. q. 85. membr. 1.* & videtur consentire ex parte Suarez *disp. 38. sess. 7. num. 7.* qui, licet concedat, fieri satis præcepto Confessarij per illam pœnitentiam; ex alio tamen capite dubitat, an sit licita, quatenus, scilicet, impeditur effectus sacramentalis per illam conferendus gratiæ habitualis, quam in eius sententia confert ex opere operato. Eandem sententiam tenet Barboza *in Collectam. Doctorum super Concilium Tridentinum, sess. 13. c. 8. n. 6.*

Verior, & communior sententia affirmat posse id absque peccato graui fieri. Ita Palud. *dist. 15. quæst. 1. art. 3. concl. 3.* Syluest. *verbo, Satisfactio q. 27.* Adrian. *4. quæst. 1. de satisfact. ad principale.* Caietan. *opus. 6. quæst. 2.* Soto *dist. 19. quæst. 1. art. 4. ad 3.* Palat. *dist. 15. quæst. 4.* & alij communiter, & videtur Sancti Thomæ *in addit. quæst. 14. artic. 2. ad 3.* Fundamentum præcipuum est: quia in aliis præceptis non est obligatio implendi ea in statu gratiæ; sed sufficit ponere substantiam præcepti: nam finis legis non cadit sub præcepto: ergo & in hoc præcepto imposito à Confessario satis est ponere ieiunium, vel eleemosynam ininstructam, licet non habeatur finis satisfaciendi. Confirmatur: quia alioquin, cui imponitur pœnitentia recitandi per totum annum singulis diebus Coronam; deberet singulis diebus ponere se in statu gratiæ ad dicendam Coronam, quod est contra vsum omnium fidelium.

Dices, hoc præceptum non esse de ieiunio, sed de ieiunio, quod sit pars Sacramenti: non potest autem